

Generalförsamlingen och FN:s omvandling

Förenta nationerna, och därmed generalförsamlingen, i vilken varje stat äger en röst, har sedan tillkomsten starkt utvidgats. De ursprungliga medlemmarnas antal var 51; nu består förbundet av 82 stater, och endast ett fåtal stater, främst det kommunistiska Kina, står fortfarande utanför; det bör påpekas att Ukraina och Vitryssland, ehuru ej stater, enligt Rysslands krav är medlemmar. I genomsnitt har generalförsamlingen arbetat tre och en halv månad varje år. Delegationerna, ombud, suppleanter, rådgivare, sekreterare (ej skrivbiträden och annan underordnad personal) räknade vid början av höstsessionen 1957 sammanlagt 1 366 medlemmar. Permanent anställda i själva organisationens sekretariat i New York är 3 000 personer (av vilka omkring hälften räknas som tjänstemän); utom i New York (i informationskontor, den ekonomiska avdelningen i Genève och särskilda kommissioner) har FN nära 1 500 personer ständigt anställda.

I motsats till vad som gäller säkerhetsrådet har generalförsamlingens verksamhet, vad antalet resolutioner angår, i stort sett varit stabil. Sammanlagt har — bortsett från inval och procedurfrågor samt vissa rutinbeslut — församlingen till och med mars 1957 antagit 343 resolutioner; av dessa kom 76 på åren 1946—1948, 272 på de följande åtta åren. Den kvantitativa jämförelsen mellan olika skeden säger emellertid inte mycket. Det väsentliga är att de politiskt betydelsefulla frågorna — frågor om "internationell fred och säkerhet" — alltmer övergått från säkerhetsrådet till generalförsamlingen. Under den senaste tiden har denna utveckling kulminerat. Sedan rådet visat sig oförmöget att komma till beslut i Ungern- och Suezkriserna på hösten 1956 sammankallade rådet församlingen. Denna antog under tiden november 1956—8 mars 1957 inte mindre än 53 rekommendationer och beslut med den stadgade två tredjedelars majoriteten. Av resolutionerna gällde ett stort antal Ungern- och Suezfrågorna, men därjämte uttalade församlingen sin mening i en rad andra brännbara frågor, såsom Algeriet, Cypern, Sydafrikas raspolitik, även om resolutionerna ibland var så allmänt hållna att de stod den rena meningslösheten nära.

Resolutionerna är inte bindande. Deras betydelse behöver dock inte ligga bara däri att de ger uttryck åt en opinion. Medlemsstaterna eller — vilket i praktiken är det viktigaste — vissa medlemsstater kan självfallet besluta att handla i överensstämmelse med generalförsamlingens rekommendation. I den sk Achesonplanen 1950 (Uniting for peace) förutsattes till och med att ett generalförsamlingsbeslut skulle kunna följas av militära aktioner från de i beslutet instämmande staterna,

en möjlighet som dock aldrig realiserats. Ostridigt är att en rad församlingsbeslut varit utgångspunkter för ett antal medlemsstaters handlande och på detta sätt fört till praktiska resultat.

Att närmare bedöma betydelsen av dylika beslut är likväl i regel svårt. Då församlingen i november 1947 rekommenderade uppdelning av Palestina och bildandet av en självständig judisk stat drog England efter några månader tillbaka sina trupper och sin förvaltning från landet; i vad mån FN-resolutionen var en orsak eller en förevändning är inte möjligt att klarlägga. Över huvud är det inte möjligt att ange i vad mån Israel — som efter arabernas anfall fick helt andra gränser än FN tänkt sig — blivit en självständig stat på grund av FN:s inskrifande; säkert är att generalförsamlingens resolution opinionsmässigt var av vikt, men om inte stormakterna just vid detta tillfälle varit ense om att främja de sionistiska aspirationerna hade intet resultat uppnåtts. Med samma osäkerhet måste bedömningen göras i de flesta fall. Då generalförsamlingen krävde att England och Frankrike skulle dra sig tillbaka 1956 och att Israel skulle utrymma Gaza 1957 vek vederbörande stater undan, men utan tvivel främst därför att USA ställde sig bakom resolutionerna och kunde antas vidtaga åtgärder för att stödja dem. Att en internationell styrka sändes till Suez var följden av en FN-resolution, men ett liknande arrangemang genom blott ett avtal mellan skilda stater är naturligtvis inte otänkbara. Då generalförsamlingen fördömde Rysslands ungerska politik fanns inte viljan eller förmågan att bruka maktmedel, och resolutionerna blev helt verkningslösa, liksom i ett stort antal andra fall.

Generalförsamlingen brukar kallas ett världsparlament. Från de synpunkter som anläggs vid värderingen av representationer är församlingen uppenbarligen ett av de sämsta parlament som funnits. Vad man kan kalla de rena partistridererna dominerar i ovanligt hög grad; en stor del av arbetet består i ren propaganda, varvid huvudtemat är att man själv är fredsvänlig och motståndaren krigisk. Ett mycket stort antal medlemmar röstar utan hänsyn till saken; de bestäms av allmän politisk taktik, "partidisciplin", beroende av och fruktan för andra stater. För ståndpunktstagandet spelar debatten ringa eller ingen roll, eftersom delegaterna röstar efter regeringens instruktion. Tendensen till kohandel blir i detta politiska spel mycket stark; ofta är det fråga om ett slags kohandel i luftvaror, ty alla vet att något reellt resultat inte står att vinna i saken, och det gäller blott att

uttrycka en opinion, exempelvis i Cypernfrågan, i utbyte mot en annan opinionsdeklaration, t ex rörande Algeriet. Endast få inomstatliga parlament har under förfallsperioder nått samma grad av förärv.

Grupp- eller partibildningen är på vissa punkter klart genomförd. De nio kommunistiska staterna (Jugoslavien ej medräknat) röstar med Ryssland i spetsen. Det sk Bandungblocket på 29 stater företer en tendens till sammanhållning i "koloniala" frågor, men splittras eljest i grupper; neutralisterna, med Indien främst, lägger gärna ned sina röster i oroande situationer, arabgruppen på 10 stater röstar alltid mot Israel och ofta med Ryssland. Självständig röstning i sak är utan tvivel relativt vanlig bland demokratierna då det inte gäller det omedelbara egna intresset; priset skulle sannolikt tillfalla de nordiska staterna, hos vilka dygden stödes av brist på direkta engagemang. Även bland de demokratiska staterna utanför Sydamerika, omkring 20 till antalet, finns ansatser till gruppbildning; England och dess vita kolleger i samväldet håller ofta ihop (och röstar exempelvis inte gärna mot Sydafrika); Atlantpaktens stater samverkar i en del frågor; de nordiska länderna söker nå en gemensam uppfattning. Sydamerikas 20 stater, vare sig för tillfället demokratier eller diktaturer, följer USA, och utan denna den fria världens främlingslegion skulle läget för de västerländska demokratierna bli vanskligt.

Med säkerhetsrådets undan-skjutande och generalförsamlingens ökade aktivitet, trots oförmågan att fatta bindande beslut, följer en annan viktig

29/12

Generalförsamlingens

stora sal i FN:s glashus, där delegaterna från 82 nationer möts. På podiet bakom talarstolen har bl a generalsekretären sin plats.

Knut Petersson

avgår i dagarna från sin post som chefredaktör för Göteborgs Handelstidning. Han har arbetat i tidningen i nära fyrtio år, sedan 1945 som dess chef; under åren 1935—1945 satt han i första kammaren.

Knut Petersson hör till de bästa männen i vårt offentliga liv. Som publicist och parlamentariker har han för dem som känt honom närmat sig idealet av en med suverän frihet och säkerhet verksam medborgare. Hans klara intelligens, hans stora kunskaper, hans kloka omdöme, som aldrig sjunker ned till taktik och förnumstighet, är grundvalarna för hans insatser. Men det väsentliga, som gör honom till en ovanlig man, är en naturlig och trygg självständighet, en redbar fasthet, som står över ambition, fäfänga och högmod. Den värme och det patos som uppbär gärningen exponerar Knut Petersson inte ofta; den kyliga hållningen hör till dragen i denna nobla karaktär. Denna moral utan moraliserande och självtillräckliga ut-

trycksformer är en tillgång som vi får svårt att undvara.

Harald Wigforss, som nu blir Handelstidningens ledande man, är i mycket olik sin företrädare. I sin oräddhet, sin vilja och förmåga att säga ifrån utan sidoblickar fullföljer han tidningens stolta tradition.

tendens till omvandling av FN:s verksamhet.

För att nå resultat blir förhandlingar av rent diplomatisk karaktär nödvändiga dels mellan de tvistande staterna, dels mellan de stater som röstat för ett visst församlingsbeslut och kan tänkas villiga att bidra till dess realiserande (exempelvis genom understöd åt arabiska flyktingar eller genom insättande av trupper i ett internationellt förband). Sådana förhandlingar kommer i regel an på FN:s sekretariat, närmast på generalsekretären; en energisk FN-chef får större plats för initiativ och medling än man kunde förutsätta vid organisationens tillkomst eller

under dess första år. Generalsekretärerare Hammarskjöld har antytt detta då han i fördrag talat om sin skyldighet att tjänstgöra som en tjänsteman i ett utrikesdepartement, att bedriva "quiet diplomacy" (tyst diplomati, ett vackert ord för vad man förr kallade hemlig diplomati). FN-chefen blir enligt denna tankegång — om man så vill i stället för säkerhetsrådet — centrum i organisationen, ty det beror i väsentlig grad på honom om församlingens icke bindande resolutioner skall omvandlas i statliga överenskommelser eller i varje fall läggas till grund för statliga påtryckningar och andra effektiva åtgärder.